

**ZAŁĄCZNIK L. ZESTAWIENIE PAKIETÓW DZIAŁAŃ PROGRAMU
ROLNOŚRODOWISKOWEGO**

Nazwa pakietu				Opcje	
Pakiet	Wariant	Opcja	Kod		
S01			S01	Rolnictwo zrównoważone	1
S02			S02	Rolnictwo ekologiczne	
	a	01	S02a01	Uprawy rolnicze (bez certyfikatu)	2
		02	S02a02	Uprawy rolnicze (z certyfikatem)	3
	b	01	S02b01	Trwałe użytki zielone (bez certyfikatu)	4
		02	S02b02	Trwałe użytki zielone (z certyfikatem)	5
	c	01	S02c01	Uprawy warzywnicze (bez certyfikatu)	6
		02	S02c02	Uprawy warzywnicze (z certyfikatem)	7
	d	01	S02d01	Uprawy sadownicze w tym jagodowe (bez certyfikatu)	8
		02	S02d02	Uprawy sadownicze w tym jagodowe (z certyfikatem)	9
P01			P01	Utrzymanie łąk ekstensywnych	
	a		P01a01	Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie ręczne	10
			P01a02	Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie mechaniczne	11
	b		P01b	Półnaturalne łąki dwukośne	12
P02			P02	Utrzymanie ekstensywnych pastwisk	
	a		P02a	Pastwiska na murawach ciepłolubnych	13
	b		P02b	Pastwiska nizinne	
			P02b01	Pastwiska nizinne z wypasem tradycyjnym	14
	c		P02c	Pastwiska górskie	
			P02c01	Pastwiska górskie 350 – 500 m n.p.m.	15
		P02c02	Pastwiska górskie powyżej 500 m n.p.m.	16	
K01			K01	Ochrona gleb i wód	
	a		K01a	Wsiewki poplonowe	17
	b		K01b	Międzyplon ozimy	18
	c		K01c	Międzyplon ścierniskowy	19
K02			K02	Strefy buforowe	
	a		K02a01	2-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach słabych	20
			K02a02	5-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach słabych	21
	b		K02b01	2-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach dobrych	22
			K02b02	5-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach dobrych	23

Nazwa pakietu				Opcje	
Pakiet	Wariant	Opcja	Kod		
G01			G01	Zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich	
	a		G01a	Bydło	
		01	G01a01	Bydło polskie czerwone	24
		02	G01a02	Bydło biało-żółte	25
	b		G01b	Konie	
		01	G01b01	Koniki polskie	26
		02	G01b02	Konie huculskie	27
		03	G01b03	Konie małopolskie	28
		04	G01b04	Konie śląskie	29
	c		G01c	Owce	
		01	G01c01	Owca rasy wrzosówka	30
		02	G01c02	Owce rasy świniarka	31
		03	G01c03	Owce rasy olkuska	32
		04	G01c04	Polskie owce górskie odmiany barwnej	33
		05	G01c05	Owce rasy merynos barwnej	34
06		G01c06	Owce uhruskie	35	
07		G01c07	Owce wielkopolskie	36	
08		G01c08	Owce żelaźnięskie	37	
09		G01c09	Owce korideil	38	
10		G01c10	Owce kamienieckie	39	
11	G01c11	Owce pomorskie	40		

SZCZEGÓŁOWY OPIS DZIAŁAŃ

Pakiet: ROLNICTWO ZRÓWNOWAŻONE (Kod: S01)

Definicja: Rolnictwo zrównoważone polega na stosowaniu metod przyjaznych środowisku, które umożliwiają ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko poprzez wprowadzenie integrowanej ochrony roślin oraz planu nawożenia, opartego na bilansie azotowym. Taka gospodarka ma umożliwić wdrożenie i kontynuację planowania środowiskowego, co jest podstawą dla osiągnięcia celów wymienionych w rozdziale VI Rozporządzenia Rady (WE) 1257/1999, tj. propagowania praktyk rolniczych, które wykraczają poza zwykłe dobre praktyki rolnicze stosowane w Polsce.

Cel:

- wprowadzenie i propagowanie planowania środowiskowego w prawidłowej gospodarce rolnej;
- promocja dobrej praktyki rolniczej prowadząca do redukcji zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych;

- minimalna uprawniona powierzchnia: gospodarstwo, które posiada 1 ha użytków rolnych.

Zwykła dobra praktyka rolnicza:

Załącznik K

Wymogi pakietu:

- gospodarowanie rolne zgodne ze zobowiązaniami planu działalności rolnośrodowiskowej, odwzorowanymi na mapie w skali 1 :5000, lub innej dostępnej;
- przestrzeganie prawidłowego doboru i następstwa roślin, zapewniającego ograniczenie rozwoju populacji agrofagów, redukcję zachwaszczenia oraz ograniczenie strat azotu. Jako minimum obowiązują 3 gatunki roślin w zmianowaniu. Dany gatunek może być uprawiany, na tym samym polu nie dłużej niż 2 lata. Udział zbóż w strukturze zasiewów nie więcej niż 66% obszaru gruntów ornych (GO);
- opracowanie i dostosowanie planu nawozowego, opartego na analizie gleby oraz corocznie wykonywanym bilansie azotu, uwzględniając przeciętnie osiągnięty poziom plonowania w regionie w ostatnich 5 latach;
- zakaz stosowania osadów ściekowych (dotyczy wszystkich pakietów w przypadku wdrażania poszczególnych pakietów bez rolnictwa zrównoważonego jako pakietu obowiązkowego);
- maksymalne nawożenie gruntów ornych azotem do 150 kg N/ha/rok¹, a trwałych użytków zielonych do 120 kg N/ha/rok;
- maksymalna obsada zwierząt (bydło, owce, kozy, konie) do 1,5 DJP/ha głównej powierzchni paszowej (użytki zielone i grunty orne z uprawą roślin pastewnych na paszę);
- zachowanie na terenie gospodarstwa powierzchni trwałych użytków zielonych i wszystkich elementów krajobrazu, tworzących ostoje dzikiej przyrody, tzw. użytki przyrodnicze (oczka wodne, zadrzewienia, miedze, torfowiska itd.).

Poziom wsparcia:

„Rolnictwo zrównoważone” (Kod: S01) - 160 PLN/ha rocznie.

¹ Dawka N/ha/rok dotyczy zawsze ogólnej ilości nawozu pochodzącego z nawozów naturalnych, kompostów i nawozów mineralnych.

Uzasadnienie kalkulacji wsparcia:

- potencjał genetyczny roślin i jakość gruntów wskazują, że optymalny poziom nawożenia powinien wynosić średnio 170 kg N/ha², co pozwala na wzrost wartości standardowej nadwyżki bezpośredniej (SNB) o 157 PLN/ha w odniesieniu do średniej SNB – 1144 PLN/ha. Dlatego też redukcja nawożenia o 20 kg N musi być zrekompensowana stosowną kwotą;
- koszt analizy glebowej, która jest przygotowywana co 5 lat³;
- koszt bilansu nawozowego przygotowywanego corocznie.

Kalkulacja utraconego dochodu dla pakietu rolnictwa zrównoważonego (Kod: S01)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Koszty dodatkowe		
1.	Badanie gleby (przed rozpoczęciem umowy, powtarzane co pięć lat) - 120 PLN/5	24	
2.	Koszt przygotowania bilansu nawozowego dla średniej wielkości gospodarstwa (150 PLN podzielone przez średnią wielkość gospodarstwa w Polsce 8 ha)	19	
	Dochód utracony		
3.	Redukcja nawożenia o 20 kg N/ha	157	
	Oszczędność		
4.	Ograniczenie kosztów nawożenia (20kg N x 1,22 PLN)		34
	Razem	196	34
Bilans kosztów i korzyści		162	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		160 PLN	
		34,02 EUR	

Premie za ten pakiet będą podlegały następującemu zmniejszeniu:

Areal (ha)	Premie za pakiet S01
0-50	100% rekompensaty za gospodarstwo ≤ 50 ha
50-100	50% rekompensaty za kolejne 50 ha
100-300	25% rekompensaty za kolejne 200 ha
Ponad 300	5% rekompensaty za obszar powyżej 300 ha

² Jadczyński T. 2000. Podstawy precyzyjnego nawożenia. Nawozy i nawożenie, 4:185-206.

³ Pierwsze analizy muszą być zrobione przed rozpoczęciem kontraktu.

Pakiet: ROLNICTWO EKOLOGICZNE (Kod: S02)

Definicja: Pakiet obejmuje gospodarstwa przestawiające się na produkcję metodami ekologicznymi i gospodarstwa ekologiczne posiadające ważny certyfikat wydany przez upoważnioną jednostkę certyfikującą, zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym, tj. Ustawą o rolnictwie ekologicznym z 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2004, Nr 93, poz. 898) z odpowiednimi rozporządzeniami wykonawczymi.

Cel: wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Minimalna powierzchnia: gospodarstwo rolne o minimum 1 ha użytków rolnych.

Zwykła dobra praktyka rolnicza

Załącznik K

Wymogi pakietu S02:

- gospodarowanie rolne zgodne ze zobowiązaniami planu działalności rolnośrodowiskowej, odwzorowanymi na mapie w skali 1:5000 lub innej dostępnej skali;
- prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z regułami określonymi w ustawie o rolnictwie ekologicznym i Rozporządzeniach Rady (WE) Nr 2092/92 i 1804/99.

Zachowanie na terenie gospodarstwa powierzchni trwałych użytków zielonych i wszystkich elementów krajobrazu, tworzących ostoje dzikiej przyrody, tzw. użytki przyrodnicze (oczka wodne, zadrzewienia, miedze, torfowiska itd.). Dopuszczalne odstępstwo w uzasadnionych przypadkach pod warunkiem zachowania co najmniej 3% powierzchni użytków przyrodniczych.

Poziom wsparcia:

Poziom wsparcia dla pakietu rolnictwa ekologicznego został zróżnicowany w zależności od rodzaju uprawy, w podziale na: uprawy rolnicze (np. zboża, ziemniaki, rośliny oleiste), użytki zielone i uprawy warzywne (np. kapusta, cebula, marchew, buraki, ogórek, pomidory, kalafior, zioła) oraz uprawy sadownicze, w tym jagodowe.

„Uprawy rolnicze (w okresie przestawiania)” (Kod: S02a01) –	680 PLN/ha;
„Uprawy rolnicze (z certyfikatem)” (Kod: S02a02) –	600 PLN/ha;
„Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania)” (Kod: S02b01)-	330 PLN/ha;
„Trwałe użytki zielone (z certyfikatem)” (Kod: S02b02)-	260 PLN/ha;

- „Uprawy warzywnicze (w okresie przestawiania)” (Kod: S02c01) - 980 PLN/ha;
 „Uprawy warzywnicze (z certyfikatem)” (Kod: S02c02)- 940 PLN/ha;
 „Uprawy sadownicze w tym jagodowe (w okresie przestawiania)” (Kod:S02d01) – 1800 PLN/ha;
 „Uprawy sadownicze w tym jagodowe (z certyfikatem)” (Kod:S02d02) – 1540 PLN/ha.

W przypadku prowadzenia produkcji zwierzęcej zbilansowanej z produkcją roślinną - stawka może zostać podwyższona o 20 %.

Uzasadnienie kalkulacji wsparcia:

- niższa nadwyżka bezpośrednia wynikająca zaniechania stosowania nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin, wynosząca od 15% do 45% w zależności od typu produkcji i fazy przestawiania gospodarstwa;
- dodatkowy koszt wynikający z zastosowania obornika – rozrzutnik obornika;
- oszczędności w środkach produkcji oszacowane w relacji do kosztów bezpośrednich w gospodarstwach konwencjonalnych;
- dodatkowe koszty wynikające z większego udziału pracy ręcznej i maszyn podczas mechanicznej ochrony roślin w porównaniu do gospodarstwa konwencjonalnego.

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego - uprawy rolnicze (w okresie przestawiania) (Kod: S02a01)

	Podjęmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1	20% strat wartości plonów 1659 PLN x 20%	332	
2	Nawożenie obornikiem – rozrzutnik obornika (55 PLN x 6 rbh)	330	
	Oszczędności w kosztach		
2	Oszczędności w środkach produkcji równe 13,6% standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie konwencjonalnym (1144PLN/ha x 0,136)		156
	Dodatkowe koszty		
3	Dodatkowe nakłady pracy: 20 rbh x 7 PLN	140	
4	Większe zużycie paliwa z tytułu mechanicznej ochrony przed chwastami	34	
	Razem	836	156
Bilans kosztów i korzyści		680	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		680 PLN	
		144,59 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego - uprawy rolnicze (po uzyskaniu certyfikatu) (Kod: S02a02)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1	15% strat wartości plonów 1659 PLN x 15%	249	
2	Nawożenie obornikiem – rozrzutnik obornika (55 PLN x 6 rbh)	330	
	Oszczędności w kosztach		
3	Oszczędności w środkach produkcji równe 13,6% standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie konwencjonalnym (1144 PLN/ha x0,136)		156
	Dodatkowe koszty		
4	Dodatkowe nakłady pracy 20 rbh x 7PLN	140	
5	Większe zużycie paliwa z tytułu mechanicznej ochrony przed chwastami	34	
	Razem	753	156
Bilans kosztów i korzyści		597	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		600 PLN	
		127,58 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego - trwale użytki zielone w okresie przestawiania i z certyfikatem (Kod: S02b01 i S02b02)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1	Mniejszy plon siana o 20dt x 24 PLN	480	
	Oszczędności w kosztach		
2	Oszczędności w kosztach nawożenia 87,4 kg czystego składnika NPK		149
	Razem	480	149
Bilans kosztów i korzyści		331	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		330 PLN	
(w okresie przestawiania 100%)		70,17 EUR	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (z certyfikatem 80 %)		260 PLN	
		55,28 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego - uprawy warzywne (w okresie przestawiania) (Kod: S02c01)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1	20% strat wartości plonów 8756 PLN x 20%	1751	

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Oszczędności w kosztach		
2	Oszczędności w środkach produkcji równe 23,3% standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie konwencjonalnym (6254 PLN/ha x 0,23)		1438
	Koszty dodatkowe		
3	Dodatkowe nakłady pracy 90 rbh x 7PLN	630	
4	Większe zużycie paliwa z tytułu mechanicznej ochrony przed chwastami	34	
Razem		2415	1438
Bilans kosztów i korzyści		977	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		980 PLN	
		208,38 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego - uprawy warzywne (z certyfikatem) (Kod: S02c02)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1	15% strat wartości plonów 8756 PLN x 15%	1313	
2	Nawożenie obornikiem – rozrzutnik obornika (55 PLN x 6 rbh)	330	
	Oszczędności w kosztach		
3	Oszczędności w środkach produkcji równe 23,3% standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie konwencjonalnym (6254 PLN/ha x 0,23)		1438
	Koszty dodatkowe		
4	Dodatkowe nakłady pracy 100 rbh x 7PLN	700	
5	Większe zużycie paliwa z tytułu mechanicznej ochrony przed chwastami	34	
Razem		2369	1438
Bilans kosztów i korzyści		939	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		940 PLN	
		199,88 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego - uprawy sadownicze w tym jagodowe (w okresie przestawiania) (Kod: S02d01).

	Podejmowane działania	Koszt (PLN)	Korzyść (PLN)
	Utracony dochód		
1	50% strat wartości plonów 7394 PLN x 50%	3697	
	Oszczędności w kosztach		

	Podejmowane działania	Koszt (PLN)	Korzyść (PLN)
2	Oszczędności w środkach produkcji równe 45% standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie konwencjonalnym (4621 PLN/ha x 0,45)		2079
	Koszty dodatkowe		
3	Większe zużycie paliwa z tytułu mechanicznej ochrony przed chwastami	60	
4	Dodatkowe nakłady pracy: 17rbh x 7 PLN	119	
Razem		3876	2079
Bilans kosztów i korzyści		1797	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		1800 PLN	
		382,74 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla rolnictwa ekologicznego – uprawy sadownicze w tym jagodowe (z certyfikatem) (Kod: S02d02)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1	45% strat wartości plonów 7394 PLN x 45%	3327	
	Oszczędności w kosztach		
2	Oszczędności w środkach produkcji równe 45% standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie konwencjonalnym (4621PLN/ha x 0,45)		2079
	Koszt dodatkowy		
3	Większe zużycie paliwa z tytułu mechanicznej ochrony przed chwastami	60	
4	Dodatkowe nakłady pracy: 33 rbh x 6 PLN	231	
Razem		3618	2079
Bilans kosztów i korzyści		1539	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (100%)		1540 PLN	
		327,46 EUR	

Premie za ten pakiet będą podlegać następującemu zmniejszeniu:

Areal (ha)	Premie za pakiet S02
0 -100	100% rekompensaty za gospodarstwo ≤ 100 ha
100,01 - 300	50% rekompensaty za kolejne 200 ha
Ponad 300	10% rekompensaty za obszar powyżej 300 ha

Pakiet: UTRZYMANIE ŁĄK EKSTENSYWNYCH (Kod: P01)

Wariant 1. Półnaturalne łąk jednokośnych (Kod: P01a)

Definicja: Do łąk jednokośnych zaliczono łąki bagienne (turzycowiska i mechowiska), łąki trzęślicowe i łąki ciepłolubne, które mają niską wartość paszową, ale wysoką rangę ze względu na specyficzny typ ekosystemu i rzadką florę. Zbiorowiska te tworzą ważne miejsca gniazdowania i żerowania ptaków (np. batalion, dubelt, wodniczka) oraz w znaczący sposób przyczyniają się do wzrostu retencji wodnej. Tradycyjne użytkowanie polega głównie na koszeniu raz w roku lub rzadziej, niekiedy połączonym z ekstensywnym wypasem. Większość tego typu siedlisk zajmuje małą powierzchnię, są podatne na porzucenie i w konsekwencji siedliska bagienne są obecnie zagrożone przekształcaniem w zbiorowiska leśne i zakrzewienia.

Cele:

- zachowanie lub wzrost różnorodności florystycznej;
- ochrona gatunków ptaków i bezkręgowców zagrożonych wyginieciem.

Zwykła dobra praktyka rolnicza:

Załącznik K

Wymogi wariantu P01a:

- zakaz stosowania następujących praktyk: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych, stosowanie osadów ściekowych i nawozów, pestycydów i dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi;
- wypas możliwy przy obsadzie do 0.5 DJP/ha;
- termin koszenia nie wcześniej niż 1 lipca (15 sierpień dla łąk trzęślicowych);
- wykaszanie ręczne lub mechaniczne przy użyciu lekkiego sprzętu i usunięcie siana;
- zachowanie właściwej techniki koszenia, np. koszenie od środka do zewnątrz, dając szansę ucieczki wysiadującym ptakom, ich piskletom czy ssakom (zając, sarna, lis, jenot); stosowanie wypłaszaczy.

Poziom wsparcia:

- Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie ręczne (Kod: P01a01) - 1030 PLN/ha;
- Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie mechaniczne (Kod: P01a02) – 400 PLN/ha.

Uzasadnienie wysokości wsparcia:

Przywrócenie tradycyjnego sposobu gospodarowania powoduje:

- dodatkowy koszt ręcznego lub mechanicznego koszenia co roku;
- stosowanie wypłaszaczy i koszenie od środka łąki;

- dodatkowy koszt związany ze sprzętem siana latem ręcznie na płachtach lub zimą przy użyciu ciągnika;

Kalkulacja utraconego dochodu dla pakietu półnaturalne łąk jednokośnych – wykazanie ręczne (Kod: P01a01)

	Podejmowane działania	Koszt PLN/ha	Korzyść PLN/ha
	Dodatkowy koszt:		
1	Łączny koszt koszenia ze sprzętem siana -1120 PLN: <ul style="list-style-type: none"> • koszenie ręczne 400 PLN/ha • zebranie siana w kopy 150 PLN/ha • przygotowanie do wywożenia – złożenie kop w stogi 250 PLN • wywiezienie siana 320 PLN/ha 	1120	
	Dodatkowy dochód		
2	Wartość siana na ściółkę 20 dt/ha x 4,5 PLN		90
Razem		1120	90
Bilans kosztów i korzyści		1030	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
ROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (100%)		1030 PLN	
		219,01 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla półnaturalnych łąk jednokośnych – wykazanie mechaniczne (Kod: P01b02)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Koszty dodatkowe		
1	Koszenie mechaniczne raz w roku od środka (2,5 h x 95 PLN/h)	237,5	
2	Usunięcie ściętej trawy mechanicznie wóz samozaładowczy (2h x 83 PLN/h) zgrabiarka (1h x 42PLN)	208	
3	Dodatkowy koszt koszenia związany z użyciem wyplaszaczy	44	
	Dodatkowy dochód		
4	Wartość siana na ściółkę (20 dt/ha x 4,5 PLN/dt)		90
Razem		489,5	90
Bilans kosztów i korzyści		399,5	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (100%)		400 PLN	
		85,05 EUR	

Wariant 2: Półnaturalne łąki dwukośne (Kod: P01b)

Definicja: Do tej kategorii zaliczono półnaturalne, żyzne łąki nizinne i górskie na siedliskach świeżych i wilgotnych, bogate pod względem florystycznym i faunistycznym. Występują na

naturalnie żyznych siedliskach lub siedliskach umiarkowanie zmeliorowanych i nawożonych. Obejmują spontaniczne zbiorowiska roślinne, wyłączając te, które powstałe ze sztucznie wprowadzonych mieszanek siewnych. Na niżu i w niższych położeniach górskich szczególne znaczenie mają łąki rajgrasowe, występujące na siedliskach tzw. świeżych (umiarkowanie wilgotnych) oraz łąki kaczeńcowe na siedliskach wilgotnych oraz w strefie długotrwałych zalewów. Na polanach reglowych w regionie Karpat (do 600 m n.p.m. i powyżej) najcenniejsze są łąki mieczykowo-mietlicowe z krokusami. Z łąkami dwukośnymi, zwłaszcza na niżu, związanych jest wiele cennych gatunków ptaków.

Znaczenie gospodarcze i zagrożenie:

- łąki dwukośne, ekstensywne przemiennie użytkowane kośno-pastwiskowo;
- łąki dwukośne nizinne są zagrożone nadmierną intensyfikacją produkcji - obniżeniem poziomu wód gruntowych, zmianą terminów koszenia na wcześniejsze, zaorywaniem i obsiewaniem mieszankami traw, intensywnym nawożeniem i wypasem, a nawet przekształcaniem w grunty orne. Prowadzi to do powstania ubogich gatunkowo zbiorowisk;
- łąki dwukośne górskie są zagrożone porzuceniem i zmianą charakteru siedliska. Ich liczba zmniejszyła się ze względu na zmniejszenie się ilości stad owiec.

Cel:

- zachowanie bogatego składu gatunkowego łąk i ochrona bogatych zespołów fauny przez kontynuację ekstensywnych form użytkowania.

Zwykła dobra praktyka rolnicza:

Załącznik K

Wymogi wariantu P01b:

- zakaz stosowania następujących praktyk: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych, stosowanie osadów ściekowych, dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi;
- stosowanie pestycydów i herbicydów jest zabronione. Dopuszczalne jest tylko selektywne i miejscowe niszczenie uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaczy herbicydowych);
- wapnowanie i ograniczone nawożenie azotem (do 60 kg/ha/rok) jest dopuszczalne poza łąkami nawożonymi przez namuły rzeczne;

- w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego kontrolowany wypas kwaterowy (np. przenośne płoty elektryczne) lub wypas wolny, po pierwszym bądź drugim pokosie przy maksymalnej obsadzie stada nie większej niż 1,0 DJP/ha, co pozwoli uniknąć zniszczenia powierzchni użytku i zanikania gatunków przyrodniczo cennych;
- opóźnienie pierwszego pokosu do 1 lipca;
- stosowanie tzw. wyplaszaczy, tj. zamontowanych w przedniej części ciągnika (przed urządzeniem koszącym) specjalnych łańcuchów oraz zachowanie właściwej techniki koszenia, tj. koszenie łąki od środka do zewnątrz.

Poziom wsparcia:

Półnaturalne łąki dwukośne (Kod: P01b) - 880 PLN/ha/rok

Uzasadnienie kalkulacji wsparcia:

- ograniczenie nawożenia na typowej łące wynosi 60 kg N/ha;
- rezygnacja ze stosowania praktyk zwiększających wydajność siedliska oraz ograniczenie stosowania czynników plonotwórczych prowadzi do utraty plonu o 40 dt/ha (ekstensyfikacja produkcji o 20 dt/ha rocznie oraz utrata plonu 20 dt/ha raz na 3 lata w efekcie opóźnienia pokosu);
- koszty związane z selektywnym niszczeniem chwastów (np. z zastosowaniem mazaczy herbicydowych);
- wypas po pierwszym bądź drugim pokosie, maksymalna obsada stada 1,0 DJP/ha;
- zachowanie właściwej techniki koszenia, stosowanie tzw. wyplaszaczy.

Kalkulacja utraconego dochodu dla półnaturalnych łąk dwukośnych (Kod: P01b):

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Koszty dodatkowe		
1	Ograniczenie plonów o 40dt/ha siana, przy czym 20dt/ha wynika z opóźnienia koszenia i pogorszenia jakości siana. Koszty zakupu dodatkowej paszy	960	
2	Selektywne niszczenie uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaczy herbicydowych).	44	
3	Dodatkowy koszt pierwszego koszenia związany z użyciem wyplaszaczy	44	
	Oszczędności		
4	Oszczędności nawożeniu – 60kg x 1,7 PLN		102

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
5	Oszczędności w kosztach zabiegów 72 PLN (1,17 – 1,0 DJP x 1012 PLN/2 x 74%) ⁴		64
Razem		1048	166
Bilans kosztów i korzyści		882	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (100%)		880 PLN	
		187,12 EUR	

Pakiet: UTRZYMANIE EKSTENSYWNYCH PASTWISK (Kod: P02)

Definicja: Działania polegają na stosowaniu niskonakładowego wypasu jako głównego sposobu użytkowania gruntów na półnaturalnych siedliskach, tradycyjnie zagospodarowanych jako pastwiska: murawy ciepłolubne (wariant P02a) oraz nizinne i górskie użytki na siedliskach świeżych i wilgotnych (warianty: P02b i P02c). W skład gatunkowy muraw ciepłolubnych wchodzi wiele rzadkich gatunków, w tym liczne gatunki bylin i traw stepowych, zagrożonych wyginięciem np. miłek wiosenny, pajęcznica liliowata, różne gatunki ostnic. Występują one głównie na wyżynach oraz sporadycznie na niżu i w górach, na suchych siedliskach wapiennych, gipsowych i lessowych. Najwartościowsze pastwiska nizinne, zlokalizowane w dolinach rzek, na glebach mineralnych, to np. zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej. W przypadku pastwisk górskich na ochronę zasługuje np. zespół roślinny grzebienicy pospolitej i kostrzewy czerwonej. Ekstensywnie użytkowane pastwiska odznaczają się bogatą roślinnością trawiastą z dużym udziałem roślinności zielnej, niekiedy z udziałem turzyc i kęp sitowia, krzaków i drzew. Wykazują one duże walory krajobrazowe, stanowią cenne siedliska dla ptaków i odznaczają się bogactwem owadów ze względu na duży udział roślin motylkowych.

Znaczenie gospodarcze i zagrożenie:

- Działanie to dotyczy łąk, na których wypas jest główną metodą gospodarowania;
- ekstensywne pastwiska nizinne są zagrożone przede wszystkim intensyfikacją; nadmierny wypas prowadzi do przekształcania się pastwisk w ubogie murawy i do niszczenia łągów ptaków;

⁴ Dochód – koszty bezpośrednie = Standardowa Nadwyżka Bezpośrednia (SGM). SGM zawiera koszty stałe, które stanowią 74% SGM (jest to kalkulacja Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej).

- pastwiska górskie są zagrożone odłogowaniem w wyniku procesów wyludniania się wsi i spadku pogłowia zwierząt wypasanych. Murawy ciepłolubne są też narażone na erozję wietrzną.

Cele:

- ochrona zbiorowisk pastwiskowych o cennych walorach botanicznych i faunistycznych, zlokalizowanych na świeżych, wilgotnych oraz suchych siedliskach;
- promocja zrównoważonego użytkowania pastwiskowego; w przypadku pastwisk nizinnych - przeciwdziałanie nadmiernym wypasom oraz przekształcaniu w pastwiska intensywne lub grunty orne; w przypadku pastwisk górskich i muraw ciepłolubnych – przywrócenie wypasów;
- ochrona cennych siedlisk ptasich.

Zwykła dobra praktyka rolnicza:

Załącznik K

Wariant 1: Pastwiska na murawach ciepłolubnych (Kod: P02a)

- zakaz stosowania praktyk, takich jak: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych i stosowanie nawozów, wapnia, ścieków, herbicydów lub pestycydów oraz dosiewanie nasion, w celu zachowania charakterystycznych cech siedliska i runi;
- w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się stosowanie ograniczonych ilości wapna oraz punktowe usuwanie chwastów herbicydami;
- wolny wypas owiec, kóz i krów, stale kontrolowany, obsada do 0.5 DJP/ha;
- urządzenie na pastwiskach wodopojów i systematyczne uzupełnianie wody w przypadku gdy nie ma możliwości zorganizowania przenośnych poidel dla wypasanych zwierząt.

Poziom wsparcia:

„Pastwiska na murawach ciepłolubnych” (Kod: P02a) – 300 PLN/ha

Uzasadnienie kalkulacji premii:

- na obszarach zaniedbanych ponowne wprowadzenie bydła lub owiec spowoduje koszty dodatkowe związane z obsługą zwierząt, pracą, transportem;
- miejsca ponownego wprowadzania wypasu charakteryzują się na ogół niską jakością pastwiskową, co powoduje niską produktywność wypasanych zwierząt;
- ograniczenie kontroli chwastów spowoduje dodatkowe koszty.

Kalkulacja utraconego dochodu dla pastwiska na murawach ciepłolubnych (Kod: P02a)

	Podejmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Dodatkowe koszty		
1	Dowóz wody PLN 154 / 8 ha	19	
2	Koszt dostarczenia zwierząt na pastwisko (150dni x 0,5 osobo godziny pracy x 7 PLN)/ 8 ha	66	
3	Dodatkowy koszt zastosowania mazaczy herbicydowych	44	
4	Nadzór nad zwierzętami (150 dni x 5 osobogodzin pracy x 7 PLN / 8 ha)	656	
	Dodatkowy dochód		
5	Dochód z opasu 0,5 DJP/ha x 1012 PLN		506
6	Wartość siana na ściólkę 20 dt/ha x 4,5 PLN/3		30
	Razem	785	536
	Bilans kosztów i korzyści		249
	Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029
	PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (120 %)		300 PLN
			63,79 EUR

Wariant 2: Pastwiska nizinne (Kod:P02b)

Wymogi opcji: Pastwiska nizinne z wypasem tradycyjnym (Kod: P02b01)

- rezygnacja ze stosowania praktyk, takich jak: przyorywanie, wałowanie, stosowanie osadów ściekowych, budowa nowych systemów melioracyjnych i dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi;
- ograniczenie nawożenia azotem ze wszystkich źródeł w ilości do 60 kg/ha/rok w dawkach podzielonych;
- sezon pastwiskowy od 20 maja do 15 października; na obszarach zalewowych termin wypasu dostosowany do specyficznych warunków, nie wcześniej niż w dwa tygodnie po ustąpieniu zalewu;
- wypas obejmie bydło, konie lub owce (a także inne zwierzęta, jeżeli jest to zgodne z celami ekologicznymi), przy obsadzie nie większej niż 1,0 DJP/ha;

- dopuszczalne jest tylko selektywne i miejscowe niszczenie uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaków herbicydowych).

Poziom wsparcia:

„Pastwiska nizinne z wypasem tradycyjnym” (Kod: P02b01) – 400 PLN/ha

Uzasadnienie kalkulacji poziomu wsparcia:

- utracony dochód z tytułu ograniczenia obsady do 1,0 DJP/ha;
- dodatkowy koszt związany ze stosowaniem mazaczy herbicydowych.

Kalkulacja utraconego dochodu dla pastwiska nizinnego z wypasem tradycyjnym (Kod: P02b01)

	Podjęmowane działania	Koszt (PLN/ha)	Korzyść (PLN/ha)
	Utracony dochód		
1.	Utracona nadwyżka bezpośrednia w wyniku ograniczenia obsady o 0,17 DJP/ha (1,17 DJP-1,0 DJP) x 1665 PLN	283	
	Dodatkowy koszt		
2	Dodatkowy koszt zastosowania mazaczy herbicydowych	44	
	Razem	327	
	Bilans kosztów i korzyści		327
	Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029
			400 PLN
	PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (120%)		85,05 EUR

Wariant 3: Pastwiska górskie (Kod: P02c)

Wymogi wariantu P02c:

- zakaz stosowania praktyk, takich jak: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych i stosowanie wapna, osadów ściekowych, herbicydów lub pestycydów oraz dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi; w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się stosowanie ograniczonych ilości wapna oraz punktowe usuwanie chwastów herbicydami;
- nawożenie azotem ze wszystkich źródeł w ilości do 60 kg/ha/rok;
- wypas obejmie bydło, konie lub owce (a także inne zwierzęta po uzgodnieniu z doradcą i jeśli jest to zgodne z realizacją celów ekologicznych);
- sezon pastwiskowy od 20 maja, co najmniej 90 dni;
- urządzenie na pastwiskach wodopojów i systematyczne uzupełnianie wody, jeżeli nie ma możliwości zorganizowania przenośnych poidel dla wypasanych zwierząt;

- wypas rotacyjny lub ze stałym nadzorem nad zwierzętami przy obsadzie 1,0 DJP/ha pastwiska;
- wykorzystanie runi pastwiskowej w zależności od typu siedliska i składu botanicznego, ale nie więcej niż 75%, podczas gdy 25% pozostaje w postaci niedojadów;
- wykaszanie niedojadów w okresie lipiec-sierpień i usuwanie biomasy;
- dopuszczalne jest tylko selektywne i miejscowe niszczenie uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaczy herbicydowych).

Poziom wsparcia:

- „Pastwiska górskie 350-500 m. n.p.m.” (Kod: P02c01) – 230 PLN/ha;
- „Pastwiska górskie powyżej 500 m n.p.m.” (Kod: P02c02) – 560 PLN/ha.

Uzasadnienie kalkulacji poziomu wsparcia:

- na obszarach zaniedbanych ponowny wypas bydła i/lub kóz spowoduje dodatkowy koszt związany z obsługą zwierząt, transportem, nadzorem wolno wypasanych zwierząt oraz ustawianiem ogrodzenia na noc powyżej 500 m n.p.m.;
- w miejscach ponownego wprowadzania wypasu niska produktywność rolnicza spowodowana trudnymi warunkami góorskimi oraz niska jakość wypasu spowodują niską produktywność wypasanych zwierząt;
- opas 1 DJP w regionach górskich na wysokości 350-500 m n.p.m. = 0,5 DJP na nizinach ze względu na różnicę w SNB (warunki produkcji są trudniejsze co obniża tempo przyrostów masy zwierząt)⁵;
- opas 1 DJP w regionach powyżej 500 m n.p.m. = 0,3 DJP na nizinach;
- koszty związane z użyciem mazaczy herbicydowych;
- koszt koszenia niedojadów i usuwania biomasy;
- wzrost kosztów agro-technicznych oraz kosztów wykorzystania pastwiska w zależności od wysokości n.p.m. - o 20% w odniesieniu do obszarów zlokalizowanych 350-500 m n.p.m., o 40% w odniesieniu do obszarów powyżej 500 m n.p.m.

⁵ Kostuch 1976. “Przyrodnicze podstawy gospodarki łąkowo-pastwiskowej w górach” PWRiL jak również informacje uzyskane od ekspertów

Kalkulacja utraconego dochodu dla pastwiska górskiego 350-500 m n.p.m. (Kod: P02c01)

	Podejmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
	Koszty dodatkowe		
1	Koszty doprowadzenia zwierząt na pastwisko (90d x 0,5rbh x 7 PLN/8ha)	39	
2	Dowóz wody (185 PLN/8ha)	23	
3	Dodatkowe koszty pracy: nadzorowanie wolnego wypasu (90 dni x 6rbh x 7 PLN/8ha) ⁶	473	
4	Koszt wykaszania niedojadów	107	
5	Zastosowanie mazaczy herbicydowych	53	
	Dodatkowy dochód		
6	Opas 0,5 DJP/ha x 1012 PLN		506
Razem		695	506
Bilans kosztów i korzyści		189	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (120%)		230 PLN	
		48,91 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla pastwiska górskiego powyżej 500 m n.p.m. (Kod: P02c02)

	Podejmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
	Koszty dodatkowe		
1	Dodatkowy koszt zastosowania mazaczy herbicydowych	62	
2	Dowóz wody (215 PLN/8ha)	27	
3	Dodatkowe koszty pracy: nadzorowanie wolnego wypasu (90 dni x 6rbh x 7 PLN/8ha)	473	
4	Dodatkowe koszty pracy: urządzenie koszar dla zwierząt na noc w celu ochrony przed wilkami (245 PLN/8)	31	
5	Koszt wykaszania niedojadów	185	
	Dodatkowy dochód		
6	Opas 0,3 DJP/ha x 1012 PLN		304

⁶ Wolny wypas jest elementem tradycyjnego systemu produkcji

Podjęmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
Razem	778	304
Bilans kosztów i korzyści	474	
Kurs wymiany PLN/EUR	4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (120%)	560 PLN	
	119,08 EUR	

Pakiet: OCHRONA GLEB I WÓD (Kod:K01)

Wariant 1: Wsiewki poplonowe (Kod: K01a)

Definicja: Ściernisko z wsiewkami np. traw utrzymywane na polach w okresie zimowym ma znaczenie przeciwoerozyjne, ogranicza spływy powierzchniowe biogenów z pól do wód, ułatwia zwiększenie zawartości materii organicznej w glebie. Pozostawienie ścierniska na zimę ma również ważne znaczenie dla zimujących populacji ptaków jako baza pokarmowa.

Znaczenie:

- wsiewki np. traw w rosące rośliny ozime lub razem z siewem roślin jarych mają znaczenie przeciwoerozyjne;
- ograniczenie przedostawania się biogenów z pól do wód;
- zwiększenie zawartości materii organicznej w glebie.

Cele:

- poprawa kultury gleby;
- ograniczenie spływu azotu z pól do wód gruntowych i powierzchniowych .
- zapewnienie ptakom (np. skowronkom, trznadłom) i zajęcom możliwości gniazdowania i żerowania.

Minimalna uprawniona powierzchnia: 1 ha łącznie w całym gospodarstwie, zastosowanie na całej działce rolnej.

Zwykła dobra praktyka rolnicza

Załącznik K;

Wymogi dla pakietu K01a:

- wsiewanie mieszanki np. traw wiosną w rosące rośliny ozime lub razem z siewem roślin jarych i utrzymanie jej przez okres zimy;

- sprzątnięcie słomy z całego pola po żniwach w celu ułatwienia naturalnej regeneracji trawy i roślinności zielonej;
- stosowanie obornika, jeśli to konieczne;
- zredukowane stosowanie pestycydów - w celu miejscowej i selektywnej walki z chwastami, jeśli to konieczne;
- wypas dopuszczalny przy obsadzie bydła do 0,4 DJP/ha;
- wsiewki muszą być przyorane;
- zabiegi agrotechniczne mogą się rozpocząć po pierwszym marca;
- działanie to może być stosowane na różnych polach w gospodarstwie w ciągu 5 lat.

Proponowana wysokość premii:

„Wsiewki poplonowe” - 330 PLN/ha/rok

Uzasadnienie wysokości premii:

- dodatkowe koszty związane z zakupem nasion traw oraz ich stosowaniem;
- strata dochodu wynikająca z niższych plonów z powodu wsiewki;
- oszczędności wynikające z rezygnacji z nawożenia i zmniejszenia dawki N pod roślinę następczą;
- podwyższenie kultury gleby.

Kalkulacja utraconego dochodu dla wsiewki poplonowej (Kod: K01a):

	Podejmowane działania	Koszty (PLN)	Korzyści (PLN)
	Utrata dochodu		
1.	Mniejsza nadwyżka bezpośrednia z upraw o 20 % x 1144 PLN (niższe plony z powodu wsiewki)	229	
	Koszty dodatkowe		
2.	Koszt nasion traw (15 kg/ha x 6 PLN)	90	
3.	Dodatkowy koszt dosiania nasion traw (55PLN x 1,5h)	82	
	Dodatkowy dochód		
4.	Poprawa jakości kultury gleby w roku następnym 3% x 1144 PLN		34
5.	Zmniejszenie dawki azotu pod kolejny zbiór 20 kg x 1,7 PLN		34
	Razem	401	68
	Bilans kosztów i korzyści		333
	Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029
	PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		330 PLN
			70,17 EUR

Wariant 2: Międzyplon ozimy (Kod: K01b) i międzyplon ścierniskowy (Kod:K01c)

Definicja: Międzyplony ozime i ścierniskowe pozostawione na powierzchni pola przez okres jesieni i zimy aż do wiosny. Na obszarach narażonych na erozję i wzmożony spływ powierzchniowy biogenów, zalecane są działania prowadzące do poprawy właściwości biologicznych gleby, zwiększenia stopnia pokrycia gleb roślinnością, zwiększenia różnorodności botanicznej regionów z dominacją pól ornych.

Cele:

- poprawa właściwości biologicznych gleby;
- zwiększenie stopnia pokrycia gleb roślinnością - działanie przeciwozyjne;
- upowszechnianie dobrych praktyk prowadzących do ograniczania zanieczyszczeń wód azotanami pochodzenia rolniczego, a także dobrych praktyk prowadzących do poprawy kultury gleby.

Zwykła dobra praktyka rolnicza:

Załącznik K

Wymogi dla pakietu K01b i K01c:

- zaniechanie stosowania nawozów mineralnych, organicznych i wapniowych, z wyjątkiem obornika, w stosownych przypadkach;
- w okresie zimy, 33% gruntów ornych danego gospodarstwa musi być pokrytych roślinnością;
- w zależności od rzeźby terenu i uprawianych gatunków roślin, obsiew pola w jednym z wariantów: międzyplon ścierniskowy (np. gorczyca, seradela, facelia), lub międzyplon ozimy (np. mieszanka wyki z żytem lub żyto);
- wsiewki muszą być przyorane;
- termin obsiewu najpóźniej do 30 września;
- zabiegi agrotechniczne mogą być wznowione po pierwszym marca.

Poziom wsparcia dla opcji pakietu K01b i K01c:

- Międzyplon ozimy” (Kod: K01b) – 570 PLN/ha;
- Międzyplon ścierniskowy” (Kod: K01c) - 520 PLN/ha.

Uzasadnienie wysokości premii:

- koszty związane z kupnem nasion, pracami związanymi z siewem;
- utrata dochodu wynikająca ze zmniejszenia o 30% plonu rośliny następczej (założenie wynikające z wiedzy agronomicznej);

- oszczędności wynikające ze zmniejszenia dawki nawozów, poprawy jakości kultury gleby i zmniejszenia dawki N pod roślinę następczą;
- dodatkowy dochód z plonu zielonki.

Kalkulacja utraconego dochodu dla wariantu - międzyplon ozimy (Kod: K01b)

	Podjęmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
	Utrata dochodu		
1.	Niższa nadwyżka bezpośrednia z rośliny następczej o 30% (1144 x 0,3) ⁷	343	
	Koszty dodatkowe		
2.	Nasiona gorzycy, seradeli (lub facelii), rzepaku, rzodkiewki	143	
3.	Koszt zabiegów uprawowo-siewnych (podorywka + siew)	177	
	Dochód dodatkowy		
4.	Oszczędności w nawozach 20 kg N/ha x 1,7 PLN		34
5.	Wzrost przychodów z tytułu poprawy kultury gleby w roku następnym 5% x 1144 PLN		57
	Razem	663	91
	Bilans kosztów i korzyści		572
	Kurs wymiany		4,7029
	PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		570 PLN
			121,20 EUR

Kalkulacja utraconego dochodu dla wariantu - międzyplon ścierniskowy (Kod:K01c)

	Podjęmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
	Utrata dochodu		
1.	Niższa nadwyżka bezpośrednia z rośliny następczej o 30%	343	
	Koszty dodatkowe		
2.	Koszty prac związanych z siewem (podorywka + siew + orka)	300	
3.	Nasiona (wyka + żyto),	120	
	Dochód dodatkowy		
4.	Wzrost przychodów z tytułu poprawy kultury gleby w roku następnym 3% x 11744 PLN		34
5.	Wartość masy zielonej 40 dt/ha x 4,3 PLN		172
	Oszczędności		
6.	Oszczędności w nawozach (zmniejszenie dawki N o 20 kg/ha x 1,7 PLN)		34
	Razem	763	240
	Bilans kosztów i korzyści		523

⁷ Zgodnie z wiedzą agronomiczną, strata SNB z rośliny następczej towarzyszącej międzyplonowi jest wyższa niż w przypadku wsiewki poplonowej (IUNG).

Podjęmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		520 PLN
		110,57 EUR

Pakiet: STREFY BUFOROWE (Kod: K02)

Definicja: Jedno- lub 2-metrowe zadarnione strefy buforowe zakładane są wzdłuż cieków (głównie rowy i strumienie prowadzące wodę przez przynajmniej 9 miesięcy w roku) i małych zbiorników wodnych. Strefy buforowe o średniej szerokości 5 metrów zakładane są na gruntach ornych intensywnie użytkowanych i przekształconych łąkach, wzdłuż rowów melioracyjnych, strumieni, stawów, źródełek, małych zbiorników wodnych lub wartościowych siedlisk, np. torfowisk. Szerokość strefy liczona jest od brzegu cieku lub zbiornika wodnego. Zakładane są na gruntach ornych lub na intensywnie uprawianych łąkach w sytuacji, gdy zbiorniki pozbawione są osłony lub, gdy osłona jest niewystarczająca.

Miedze śródpolne, takie jak pasy zadarnione, powinny być zakładane w obrębie dużych pól.

Cele:

- w przypadku stref buforowych głównym celem jest uniknięcie skażenia wód powierzchniowych w otwartych ciekach wodnych, prowadzących wodę przynajmniej przez 9 miesięcy w roku;
- zakładanie miedz śródpolnych ma na celu przeciwdziałanie erozji gruntów ornych i zwiększenie różnorodności biologicznej terenów rolnych.

Zwykła dobra praktyka rolnicza:

Załącznik K

Minimalna długość: 50 m

Wymagania dla pakietu K02:

- utrzymanie istniejących pasów buforowych wzdłuż cieków wodnych;
- zakaz stosowania nawozów i chemicznych środków ochrony roślin;
- zakładanie odpowiedniej strefy buforowej, oddzielającej pole od krawędzi skarpy rowu lub miedzy rozdzielającej większą połąć pola, poprzez obsianie odpowiednio dobraną mieszanką traw;
- w celu wyeliminowania niepożądanego rośliności w trakcie formowania się strefy, będzie ona wykaszana;
- po osiągnięciu stanu docelowego strefa będzie koszona raz na rok, nie wcześniej niż 15 lipca;

- w przypadku, gdy strefa ochronna sąsiaduje z trwałym użytkowaniem zielonym, na którym wypasane są zwierzęta, należy ją odgradzić, aby zabezpieczyć skarpy przed zniszczeniem oraz bezpośrednim dostępem zwierząt do wody;
- założenie miedz poprzez zakładanie pasów o odpowiedniej szerokości i obsianie odpowiednią mieszanką traw z dodatkiem ziół miododajnych.

Poziom wsparcia:

„Strefy buforowe i miedze śródpolne ” dla słabych gleb (o współczynniku bonitacji: do 0,85 – klasy bonitacyjne gleb od IVb do VIz) (K02a) – 1070 PLN/ha/rok ;

„Strefy buforowe i miedze śródpolne ” dla dobrych gleb (o współczynniku bonitacji: 0,86 i więcej, klasy bonitacyjne gleb od I do IVa) (K02b) – 1580 PLN/ha/rok;

Kalkulacja płatności dla stref buforowych i miedz, zaliczanych do struktur liniowych, jest przeliczona na 100 metrów bieżących w sposób następujący:

2-metrowa strefa na glebach słabych (K02a01) – 18 PLN/mb

2-metrowa strefa na glebach dobrych (K02b02) – 26 PLN/mb

5-metrowa strefa na glebach słabych (K02a01) – 46 PLN/mb

5-metrowa strefa na glebach dobrych (K02b02) – 64 PLN/mb

Uzasadnienie kalkulacji wysokości wsparcia:

- koszt związany z zakupem nasion oraz założeniem strefy;
- utracony dochód z powierzchni buforowej.

Kalkulacja utraconego dochodu dla strefy buforowej lub miedzy śródpolnej na słabych glebach (współczynnik bonitacji do 0,85) (Kod: K02a)

	Podejmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
	Utracony dochód	1 ha	1 ha
1.	Utrata nadwyżki bezpośredniej z 1 ha GO	1000	
	Koszty dodatkowe		
2.	Koszty nasion 30 kg x 6 PLN/5	36	
3.	Koszt zabiegów związanych z uprawą (300 PLN/5lat)	60	
4.	Koszenie 154 PLN	154	
	Dodatkowy dochód		
5.	Wartość siana na ściólkę (40 dt/ha x 4,5 PLN/dt)		180

Podjęmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
Razem	1250	180
Bilans kosztów i korzyści	1070	
Kurs wymiany PLN/EUR	4,7029	
	1070 PLN	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII	227,52 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla strefy buforowej lub między śródpolnej na dobrych glebach (współczynnik bonitacji: 0,86 i powyżej) (Kod: K02b)

Podjęmowane działania	Koszty (PLN/ha)	Korzyści (PLN/ha)
Utracony dochód		
1. Utrata nadwyżki bezpośredniej z 1 ha GO	1604	
Koszty dodatkowe		
2. Koszty nasion 30 kg x 6 PLN/5	36	
3. Koszt zabiegów związanych z uprawą (300 PLN/5lat)	60	
4. Koszenie 154 PLN	154	
Dodatkowy dochód		
5. Wartość siana na ściółkę (60 dt/ha x 4,5 PLN/dt)		270
Razem	1854	270
Bilans kosztów i korzyści	1584	
Kurs wymiany PLN/EUR	4,7029	
	1580 PLN	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII	335,96 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla strefy buforowej lub między o różnej szerokości na 100 metrów bieżących na słabych i dobrych glebach (Kod: K02a i K02b)

Szerokość strefy buforowej (średnia)	Słabe gleby (PLN/100 mb)	Dobre gleby (PLN/100 mb)
2m	$0,02 \times 1140 \text{ PLN} - 20\% = 18$	$0,02 \times 1604 \text{ PLN} - 20\% = 26$
5m	$0,05 \times 1140 \text{ PLN} - 20\% \text{ dla } 2 \text{ mb} = 46$	$0,05 \times 1604 \text{ PLN} - 20\% \text{ dla } 2 \text{ mb} = 64$

Pakiet: ZACHOWANIE LOKALNYCH RAS ZWIERZĄT GOSPODARSKICH (Kod: G01)

Definicja: Lokalne rasy i odmiany zwierząt są doskonale przystosowane do lokalnych, często bardzo trudnych warunków środowiska. Wypasy opierające się na rodzimych rasach, pozwolą na skuteczne zagospodarowanie terenów półnaturalnych o ubogich zasobach paszowych. Rasy lokalne mają także duże znaczenie ze względu na rolę, jaką pełniły w historii rozwoju regionów, są one związane z tradycją i kulturą lokalnych społeczności. Rasy lokalne powinny być upowszechniane ze szczególnym uwzględnieniem okolic, gdzie żywe są tradycje ich hodowli i chowu. W początkowym okresie wdrażania programów pod uwagę będą brane wszystkie rasy i odmiany bydła, koni i owiec objęte w Polsce programami hodowlanymi ochrony populacji, tj. bydło – *polskie czerwone, białgrzbiete*, konie – *konik polski, hucul*, owce - *rasy wrzosówka, rasy świniarka, rasy olkuska, polskie owce górskie odmiany barwnej, owce rasy merynos barwnej, owce uhruskie, owce wielkopolskie, owce żelaźnieńskie, owce korideil, owce kamienieckie, owce pomorskie*, a przewidywanymi do ochrony: konie małopolskie i śląskie.

Znaczenie:

- lokalne rasy i odmiany zwierząt gospodarskich zasługują na zachowanie i promocję w systemie produkcji ekstensywnej oraz w gospodarstwach ekologicznych i agroturystycznych, gdzie ich użytkowanie pełni także funkcje pozaprodukcyjne, a zwłaszcza edukacyjne;
- preferowane rasy i odmiany to te, których niska liczebność stwarza poważne niebezpieczeństwo wyginięcia.

Cel:

- ochrona różnorodności genetycznej zwierząt gospodarskich, zagrożonych zastępowaniem ich rasami wysokowydajnymi.

Minimalna liczba zwierząt tej samej rasy w stadzie: 4 krowy lub 3 klacze lub 5 matek owcy olkuskiej lub 10 owiec matek pozostałych ras, wpisanych do ksiąg zwierząt hodowlanych danej rasy.

Zwykła dobra praktyka rolnicza

Załącznik K

Wymogi pakietu G01:

- wpis zwierząt do ksiąg hodowlanych i prowadzenie dokumentacji hodowlanej stada;
- uczestnictwo w programie ochrony zasobów genetycznych;
- bydło, konie i owce wymienionych wyżej ras, mogą być wprowadzane jako uzupełnienie stad innych ras lub jako stada wydzielone;
- klacze kojarzone są z ogierami tej samej rasy;

- dotowaniem objęte będą zwierzęta czystorasowe, tylko w przypadku bydła polskiego czerwonego dopuszczalny jest 50% udział genotypu innej rasy czerwonej.

Poziom wsparcia:

- Bydło (Kod: G01a) – 1080 PLN/krowę;
- Konie (Kod: G01b) - 1300 PLN/klacz;
- Owce (Kod: G01c) – 310 PLN/matkę owcy.

Uzasadnienie kalkulacji wsparcia:

- utracony dochód wynikający z gorszych wyników produkcyjnych w stosunku do 1 DJP bydła;
- dodatkowe koszty związane z chowem zwierząt,
- przychód wynikający ze sprzedaży potomstwa;
- zawarty w zaakceptowanym do realizacji przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (maj 2000 r.) „Programie hodowlanym ochrony zasobów genetycznych bydła polskiego czerwonego” wzorzec bydła polskiego czerwonego określa wydajność typowej krowy tej rasy na poziomie 3200 kg mleka/rok. W praktyce wiele stad objętych programem ochrony uzyskuje wydajność mleka: 2000-3500 kg.

Kalkulacja utraconego dochodu dla ras bydła (Kod: G01 a)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/szt)	Korzyść (PLN/szt.)
	Utrata dochodu		
1	Wyniki produkcyjne gorsze o 58,75% w stosunku do DJP (58,75% x 1665 PLN)	978,19	
	Koszt dodatkowy		
2	koszt związany z prowadzeniem kontroli mleczności stada 2 x 50 PLN/rok	100,00	
Razem		1078,19	0
Bilans kosztów i korzyści		1078,19	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII		1080 PLN	
		229,65 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla ras koni (Kod: G01b)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/szt.)	Korzyść (PLN/szt.)
	Koszt dodatkowy		
1.	Żywienie letnie	385	
2.	Żywienie zimowe	907	
3.	Weterynaria i leki	110	

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/szt.)	Korzyść (PLN/szt.)
	Utrata dochodu		
4	Utracona nadwyżka bezp. 0,7 DJP x 1665 PLN	1166	
	Dodatkowy dochód		
5	Przychód ze sprzedaży 50% z 0,80 sztuki żrebaka		1260
Razem		2568	1260
Bilans kosztów i korzyści		1308	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (90%)		1300 PLN	
		276,43 EUR	

Kalkulacja utraconego dochodu dla ras owiec (Kod: G01c)

	Podejmowane działania	Koszt (PLN/szt.)	Korzyść (PLN/szt.)
	Koszt dodatkowy		
1.	Koszt przypadający na maciorkę z częścią tryka, jagnięcia	177	
	Utrata dochodu		
2.	Utracona nadwyżka bezp. 0,1 DJP x 1665 PLN	166	
	Dodatkowy dochód		
3.	Przychód ze sprzedaży 90% 1,1 sztuki jagnięcia po 25 PLN/szt		30
Razem		343	30
Różnica		313	
Kurs wymiany PLN/EUR		4,7029	
PROPONOWANA WYSOKOŚĆ PREMII (100%)		310 PLN	
		65,92 EUR	

Założenia metodologiczne przy kalkulacji płatności w ramach programu rolnośrodowiskowego

Wskaźniki charakteryzujące przeciętne wyniki ekonomiczne gospodarstw, przyjęte jako poziom referencyjny do kalkulacji płatności w ramach programu rolnośrodowiskowego zostały wyliczone na podstawie:

- danych GUS z 1999, 2000 i 2001 roku;
- danych dotyczących standardowej nadwyżki bezpośredniej z 2000 r. są ostatnimi danymi przeliczonymi w sposób zgodny z rozporządzeniami UE – wobec tego dane te zostały zastosowane w wyliczeniach, podobnie jak dane charakterystyczne dla przychodów i kosztów z tego okresu;

- danych Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej pochodzących z własnych wieloletnich badań dokonanych na reprezentatywnej próbie gospodarstw rolnych w Polsce.

Lp	Wskaźniki gospodarstw rolnych	Dane	Źródło danych
1	Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego (ha)		
	Powierzchnia całkowita (ha)	7,9	GUS
	Powierzchnia użytków rolnych (ha)	7,1	
2	Średnia obsada DJP⁸ na 1 ha GPP	1,17	
3	Zużycie pasz objętościowych na 1 DJP/rok (dt)		
	Zielonka	91	Rachunkowość rolna
	Zielonka na siano	84	
	Zielonka na kiszonkę	13	
	Okopowe pastewne	26	
4	Średnia obsada DJP na 1 ha GPP⁹ w trudnych warunkach	0,71	
5	Standardowa Nadwyżka bezpośrednia dla 1996 r. na 1 ha UR (PLN)	1144	Rachunkowość rolna + GUS
6	Standardowa Nadwyżka bezpośrednia na 1 ha UR w trudnych warunkach (PLN)	841	
7	Standardowa Nadwyżka Bezpośrednia na 1 DJP (PLN)	1665	(15)
8	Standardowa Nadwyżka Bezpośrednia na 1 DJP przy opasie (PLN)	1062	(9)
9	Średni plon siana (dt/ha)	46,5	GUS

Przyjęto następujące założenia metodyczne:

- pominięto koszty robocizny producentów rolnych i członków ich rodzin w sytuacjach, gdy koszt ten, przy wdrażaniu i prowadzeniu programów rolnośrodowiskowych, jest równy kosztom robocizny zaoszczędzonej w wyniku ich wdrożenia;
- koszt upraw przyjęto według opracowania IBMER;
- w pakietach koszty stałe są równe 74% kwoty nadwyżki bezpośredniej.

⁸ DJP – duża jednostka przeliczeniowa

⁹ GPP – główna powierzchnia paszowa

Źródła danych uzupełniających

1. Baum R.2000: Przesłanki zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolnych, „Roczniki naukowe SERiA”, zeszyt 1, tom 1, Wyd. SERiA , Warszawa – Poznań - Zamość, 36-41.
2. Jaska E. 1999. Porównanie potencjału produkcyjnego i wyników ekonomicznych gospodarstw ekologicznych i konwencjonalnych, (w Porównanie ekologicznych i konwencjonalnych gospodarstw rolnych w Polsce), Wyd. SGGW, 95-100.
3. Kuś J. 1999. Efektywność różnych systemów produkcji roślinnej, Zeszyty naukowe SGGW, Wyd. SGGW, 37, 159-168.
4. Kuś J. 1997: Wstępne porównanie trzech systemów produkcji roślinnej, Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu, Poznań , 119-126.
5. Majewski E., Łabętowicz J., Radecki A., Skomial J., Straszewski S. 2000. Koncepcja systemu płatności z tytułu realizacji programów ochrony środowiska w gospodarstwie rolniczym. Maszynopis.
6. Majewski E. 1996: Doświadczenia i wnioski z pilotowego programu wdrożenia Integrowanej Produkcji. Mat. konf. nt. Integrowana Produkcja w Polsce i w wybranych krajach europejskich, Wyd. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa:65-75.
7. Metera D., Bednarek A. 1995: Aktualny stan handlu produktami ekologicznymi w Polsce. Ekologiczne i integrowane rolnictwo w Polsce, Wyd. Fundacji Rozwoju SGGW, Warszawa:150-169.
8. Muzalewski A. 1998. Koszty eksploatacji maszyn. IBMER, nr 12 (98/2), Warszawa.
9. Niewęglowska G. 2001. Mały poradnik zarządzania gospodarstwem rolniczym. Wyd. IERiGŻ, Warszawa.
10. Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. 2000 Warszawa, wyd. GUS.
11. Runowski H. 1999. Organizacyjno-ekonomiczne aspekty rolnictwa ekologicznego. Wyd. SGGW Warszawa.
12. Rynek owoców i warzyw. 1999. Wyd. IERiGŻ. Warszawa.
13. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa. 1999. Wyd. IERiGŻ. Warszawa.
14. Ryszkowski L., Bałazy S., Jankowiak J., Hołodyńska I.; 2000: Ocena potrzeb zadrzewieniowych w Polsce i określenie zasad ich kształtowania w aspekcie programów rolno-środowiskowych, maszynopis.
15. Skarżyńska A., Augustyńska I.2000: Koszty jednostkowe i dochodowość produkcji rolniczej w gospodarstwach indywidualnych w 1999 r. Wyd. IERiGŻ, Warszawa.
16. Woś A. 1992: Rolnictwo zrównoważone. Zagadnienia ekonomiki rolnej. Z 1-3, KERR PAN, IERIGŻ, 9-21
17. Wyniki rachunkowości rolnej gospodarstw indywidualnych 1998, 1999, 2000 Praca zbiorowa Zakładu Rachunkowości Rolnej IERiGŻ, wyd. w IERiGŻ, Warszawa.